

GHEORGHE CRISTESCU (1904-1975) ȘI SERVICIUL SPECIAL DE INFORMAȚII AL ROMÂNIEI

Lionede OCHEA

Gheorghe Cristescu (1904-1975) und das Informations-Sonderdienst Rumäniens (SSI) (Resumee)

Gheorghe Cristescu ist am 26. September 1904 geboren in Comanesti (Bacau). Nach abgeschlossenen Jurastudien (1922-1925), agierte er ab 1930 als Beamter bei der „Resita“-Gesellschaft. In demselben Jahr trat er in das rumänische Geheimdienst als Leiter des Foto- und Identifizierungs-Bureaus und bildete sich anschließend im „2-eme Bureau“ des französischen Sicherheitsdienstes und im Institut für Criminalogie in Paris ein. Er wurde beauftragt, im Namen Königs Karl II. von Rumänien, mehrere Missionen zu erfüllen. 1942, nach dem Wiederaufbau des SSI, übernahm er die Leitung der 9. Abteilung als Chef des Technischen Bureaus und wurde von Mareschall Ion Antonescu für verschiedene wichtigen Begutachten und Expertisen beauftragt. Nach den Ereignissen des Sommers 1944, nach seiner Verhaftung, wurde er aus Kriminallogen zu einem Kriminellen im neuen Regime, jedoch blieb er noch bis 1948 im Dienste als graphischer Gerichtsexperte. Im Juni 1948 wurde er zur lebenslänglichen Zwangsarbeit verurteilt, jedoch gelang es ihm, sich bis 1953 in Transilvanien zu verstecken. In diesem Jahr wird er vom Sicherheitsdienst, Abteilung Deva, verhaftet. In den langen Gefängnisjahren – in Fagaras, Gherla, Rm. Sarat, Aiud - schreibt er einen informativen Aufsatz über die Geschichte des Informations-Sonderdienstes Rumäniens. 1964 wurde Gheorghe Cristescu freigelassen und lebte bis zu seinem Tode in Anonymität untergetaucht.

Gheorghe Cristescu, fratele celui care a fost Director al SSI în perioada celui de Al Doilea Război Mondial, a văzut lumina zilei acum un secol, la 26 septembrie 1904, ca fiu al învățătorului Ioan și al soției Cleopatra, în localitatea Comănești, județul Bacău, într-o familie cu numeroși copii: trei fete (Maria, Cornelia, Alexandrina) și șase băieți (Eugen, Ion, Vasile, Gheorghe, Mihail și Mircea)¹.

După școala primară urmată în localitatea natală, prin grija institutorului N. Botez, frate al mamei, urmează clasele gimnaziale la Târgu Ocna. Între 1915-1921, continuă studiile, ca bursier, la Liceul Militar „Mihai Viteazul” din Târgu Mureș. Un ulcer rebel îl obligă să părăsească cariera militară. După cinci luni de spitalizare la Craiova i se pune diagnosticul fără echivoc: **Dispensat medical. Inapt a deveni ofițer activ.** Urmează, apoi, ultima clasă de liceu în Capitală (Liceul „Gheorghe Lazăr”), prestând meditații pentru a se întreține.

Între 1922-1925 îl aflăm student al Facultății de Drept². Ulcerul recidivează: o verișoară studentă la Facultatea de Științe Naturale îi asigură asistența, fapt care va genera o iubire finalizată printr-o căsătorie cu multe peripecții (împotrivirea celor două familii, cel mai puternic opozant dovedindu-se fratele său mai mare, Eugen Cristescu, pe atunci Subdirector în Direcția Generală a Poliției).

Din anul 1930, Gh. Cristescu va activa în calitate de funcționar la Societatea Reșița. Începând cu 1 septembrie 1930, la propunerea lui M. Moruzov, va intra în Serviciul Secret, cu o retribuție rezonabilă de 9.000 lei pe lună, îndeplinind funcția de Șef al Biroului Fotografie și identificări. Același Moruzov îl sprijină în sensul unei căsătorii legale (la Primăria Sectorului Verde

---

¹ Este demn de reținut faptul că toți cei șase frați s-au realizat în viață, deținând funcții importante: Mircea – funcționar la Serviciul de Protocol al Ministerului de Externe; Ioan – șef de serviciu la Prefectura județului Ilfov; Vasile – locotenent colonel în garda personală a Mareșalului Ion Antonescu; Mihai – comisar la Prefectura Capitalei iar Eugen – director al Serviciului Special de Informații. Detalii la Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete române*, Editura RAI și Roza Vânturilor, București, 1994.

² Arhiva Serviciului Român de Informații, fond P, dosar 17474, vol. I, f. 60. În continuare: ASRI.

din Calea Rahovei), având dispensa legală, necesară atunci pentru căsătorii între veri primari; Moruzov le devine naș și îi sprijină în obținerea pașapoartelor pentru a pleca în Franța, la Paris³.

Tinerii, beneficiari ai sprijinului financiar oferit de naș, pornesc într-o lungă călătorie: mai întâi, pentru o săptămână la Veneția și apoi una la Milano, în final la Paris. După aproape o jumătate de an, după epuizarea finanțelor primite, tinerii se văd obligați a se întoarce în țară. Fratele cel mare, Eugen, nu se împacă cu gândul acestei căsătorii, fapt ce va păstra și pentru viitor o răceală între cei doi. Urmează pentru Gh. Cristescu anii de satisfacere a serviciului militar obligatoriu (1931-1932) la Regimentul 21 Infanterie⁴.

„Acceptat” în rândul cadrelor Serviciului Român de Informații, încă din finalul deceniului al treilea, Gh. Cristescu urmează o serie de cursuri, la Paris, specifice muncii informative. Stagiul, extrem de bogat prin programul amplu de pregătire de la Paris, avea tot concursul Marelui Stat Major al armatei române și, nu mai puțin semnificativ, al însuși generalului Berthelot, fostul șef al Misiunii Aliate de la Iași. Tânărul Cristescu se formează pe lângă „2-ème Bureau”, la Biroul de studii al acestuia, la Siguranța franceză, la Prefectura Poliției din Paris, la Serviciul de Identificări franceze făcând practica la Institutul de Criminologie și Laboratoarele de Micro-fotografie ale Sorbonei, intrând în contact cu o serie de specialiști în domeniile tehnico-științifice ale poliției. Anii petrecuți în capitala franceză îi conferă un solid statut de expert criminolog. La revenirea în țară ocupă postul de expert grafic la Serviciul Special de Informații de pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri⁵.

În anul 1934, Moruzov, urmând întru-totul solicitarea Casei Regale în a depista activitatea străinilor în cadrul **Societății Reșița**, încredințează această importantă misiune contrainformativă lui Gh. Cristescu, încadrat ca funcționar la Secretariatul general al acestei întreprinderi. Misiunea a fost dusă la bun sfârșit, fapt ce-l determină pe Moruzov în a-i propune personal celui implicat, dar și fratelui acestuia, Eugen Cristescu, „activarea” sa în rândul cadrelor Serviciului de Informații, la început ca element „acoperit” și apoi, după stagiul de probă și acomodare să se efectueze oficializarea acestei probleme. Dar, Eugen Cristescu se opune acestui demers motivând că fratele său trebuie să finalizeze studiile superioare începute în cadrul Facultății de Drept. Îi era și lui facil în a-l numi pe Gheorghe direct în cadrul Serviciului de Informații, având în acest sens și sprijinul Șefului de Stat Major cu care se afla în relații de amicitie. Moruzov insistă însă în demersul său aducând ca argument indicația că are ordin special de la rege pentru a continua acțiunea contrainformativă de la Reșița folosind în acest sens un element de încredere maximă, necoruptibil, și că pentru acest lucru insistă pentru Gheorghe Cristescu pe care-l nominalizase monarhului din momentul declanșării acțiunii. La aceste argumente Directorul Siguranței este înduplecat cu atât mai mult cu cât în acest sens pleda și conducerea Ministerului de Interne. Dă însă o serie de directive și indicațiuni fratelui său în a se menține pe linia de conduită, strict legală și numai în sfera industrială.

Totodată, Șeful Siguranței, în baza ordinelor primite de la ministrul de Interne, înaintase sistemul de informații privitoare la „obiectivul” în discuție, delegând aici pe subinspectorul de Siguranță, Simion Popescu, care primește sarcina concretă de a se ocupa, în mod special, de acest concern industrial. Curând s-a simțit nevoia unei colaborări și coordonări a activității contrainformative a lui Popescu cu cea dusă separat pentru Serviciul de Informații și pentru Marele Stat Major al armatei. Cristescu avea misiunea de a depista activitatea străinilor angajați în întreprindere, acțiune în care va utiliza informațiile furnizate de o serie de funcționari⁶.

Eficiența activității celor doi în misiunea Reșița, generează o colaborare fructuoasă între organele Siguranței și cele ale Serviciului de Informații; totodată, abilitatea în acțiune a celor doi duce la ștergerea asperităților în comunicare și la împăcarea lui Eugen Cristescu cu Moruzov. Șeful Siguranței, în calitatea sa de membru al Comisiei Internaționale de la Haga, avea vaste legături și relații amicale cu șefii serviciilor de Siguranță ale multor state europene, fiind în același timp,

³ *Ibidem*, vol. I, f. 125.

⁴ *Ibidem*, vol. II, f. 23.

⁵ *Ibidem*, vol. I, f. 117.

⁶ ASRI, fond P, dosar nr. 17474, vol. I, f. 128.

beneficiar al unui statut distinct în societatea românească. Munca informațională necesita sporirea numerică a cadrelor, oameni pe care Șeful Serviciului de Informații nu îi mai putea recruta din rândurile slujbașilor Siguranței. Rezultatele mulțumitoare obținute la Reșița îl determină pe Moruzov în a solicita Șefului Siguranței asentimentul în vederea numirii fratelui său (Gheorghe), de astă dată oficial, în rândul cadrelor Serviciului de Informații.

Propunerea este acceptată cu anumite rezerve: se solicita ca numirea lui Gheorghe Cristescu să fie făcută de către Șeful Serviciului prin Marele Stat Major, aceasta pentru a conferi o mai sigură stabilitate, cunoscut fiind faptul că Șeful Serviciilor de Informații se debarasa rapid de subalternii său în momentul când o conjunctură favorabilă lui îi dicta această măsură. Astfel, beneficiind de un salariu în valoare de 9.000 lei lunar, Gheorghe Cristescu este numit în funcția de Șef al Biroului de Fotografie și identificări al SSL⁷.

Postul pe care-l desemnase Moruzov pe Gh. Cristescu era strict necesar în cazul avansării în funcții a titularului, și, în același timp necesar formării de specialiști temeinic pregătiți în tehnica polițienească modernă, a tehnicii de contrainformații, manipularea mijloacelor moderne de tehnică, toate subsumate muncii respective. În baza înțelegerii dintre cei doi, se hotărăște ca tânărul angajat să efectueze, mai întâi, un program de pregătire în cadrul Serviciului de Poliție Tehnico-Științifică al Siguranței, sub directa supraveghere a inspectorului Victor Petrescu și a subinspectorului Panaitescu, urmând ca, apoi, să fie trimis în străinătate în vederea continuării studiilor și a specializării în domeniul stabilit. Ajunge în capitala Franței, la Paris, unde urmează cursurile Institutului de Criminologie Practică, o școală privată aflată sub patronajul inginerului austriac Francisc Nelken, unde dobândește cunoștințe pe linia secretizării plicurilor, în domeniul cernelurilor și a mijloacelor de asigurare a secretului. În paralel, Gh. Cristescu, urmează o serie de cursuri speciale în domeniul grafologiei cu vestitul Edouard Rougemont, secretarul Societății de Grafologie Științifică, în special în domeniul falsurilor și al expertizelor grafologice propriu-zise. Menționăm, în acest context, faptul că, ulterior, Gheorghe Cristescu avea să devină membru titular al acestei societăți⁸.

Beneficiind de sprijinul amical al maiorului Grigore Zadic, adjunctul atașatului militar român de la Paris, Gheorghe Cristescu se documentează pe linia expertizelor și instalațiilor pentru identificarea falsurilor în cadrul Prefecturii Poliției din Paris și a Tribunalului din Sena. Experiență bogată avea să-și însușească în urma celor 45 de zile de activitate la Uzinele „Fichet” unde aprofundează paleta largă de mijloace pentru păstrarea valorilor (bani, bijuterii etc.) dar și în luna de practică de la Uzinele Nacet unde se familiarizează cu o serie de aparate optice indispensabile într-o expertiză grafică.

Cu un bogat bagaj de cunoștințe tehnico-științifice, cu o duzină de utilaje și aparate performante, înarmat și cu diploma de absolvent al „Institutului de Criminologie”, dobândită în 1938, Gheorghe Cristescu revine în țară, la București⁹.

La sosirea în țară, fratele său Eugen Cristescu, îl introduce în intrigile și cancanurile politice ale vremii (în care era implicat și M. Moruzov), sfătuindu-l a nu se amesteca în jocul perfid la care se dedase colonelul Urdăreanu, și să se mențină pe linia sa de tehnician științific, în conformitate cu specializarea sa¹⁰.

* * *

Una dintre primele misiuni secrete care i-au fost încredințate de către Mihail Moruzov lui Gheorghe Cristescu, în anul 1936, era în legătură cu identificare și transmiterea în țară a unor fotografii compromițătoare care circulau la Paris și o reprezentau pe Elena Lupescu, amanta regelui Carol al II-lea, în ipostaze mai puțin ortodoxe (nud, seminud). Beneficiind de sprijinul francezului Janiot, coleg la cursurile Institutului de Criminologie, Gheorghe Cristescu depistează șase seturi de astfel de fotografii pe care le trimite în țară. Acestea au fost prezentate regelui de către Mihail Moruzov. Majestatea sa afirmă că ele sunt false (trucate) și ordonă, spre confirmare, o expertiză

⁷ ASRI, fond D, dosar nr. 4703, vol. I, f. 124.

⁸ *Ibidem*, f. 130.

⁹ *Ibidem*, f. 132.

¹⁰ *Ibidem*, f. 127.

micro-fotografică realizată de Gheorghe Cristescu care beneficia, la vremea aceea, de un aparat performant, un epidiascop. În baza expertizei și cu rezultatele acesteia, un emisar special este trimis de către Carol al II-lea pentru a interveni pe lângă Prefectul Poliției din Paris pentru a stopa răspândirea, în continuare, a acestor fotografii compromițătoare. Eforturile depuse în vederea identificării făptașului se intensifică; acesta este depistat în 1937 și doar în schimbul unei sume consistente (60.000 franci francezi) clișeele (negativele) sunt distruse și scandalul stins¹¹.

Cu scopul supravegherii mai eficiente a delegatului României la Geneva, sub pretextul asigurării pazei materialului documentar – militar ce fusese expediat pentru Conferința dezarmării, Moruzov desemnează la Geneva pe Niki Ștefănescu, însoțit de o echipă specială de detectivi, toți foști polițiști, activi la agentura de la Chișinău, elemente antisovietice. La venirea în țară, N. Titulescu, căci despre el este vorba, manifestă un vehement protest față de această „suspectare” a activității sale. Solicită monarhului Carol al II-lea retragerea lui Niki Ștefănescu și a echipei sale dar și înlocuirea acestuia – dacă totuși se considera necesar – cu Gheorghe Cristescu, devenit între timp Șeful Serviciului de Identificări al Serviciului de Informații – agent nou format la „Școala franceză” după principii moderne, om școlit fără manifestări de aversiune politică, neangajat politic. În desele sale drumuri către Franța, în perioada școlirii sale, Gheorghe Cristescu fusese, în repetate rânduri, mesagerul multor documente transmise lui N. Titulescu, având astfel ocazia de a dezbate, în repetate rânduri, probleme de politică internă și externă, cu celebrul diplomat român. Amintim, în acest context, că însăși *Protocoalele Dezarmării pentru Conferința de la Geneva* au fost fotocopyate personal de Cristescu, duse și predate direct, la Geneva, în mâinile lui Titulescu, însoțit în această deplasare de o echipă specială de agenți de pază. În perioada sejurului lui Cristescu la Paris, Titulescu se informa, direct la Prefectul Poliției, asupra comportamentului acestuia, relatările referitoare la activitatea acestuia la Paris erau mulțumitoare pentru ministrul român.

Rugămintea adresată de Titulescu regelui nu-i era pe plac lui Moruzov, acesta se opunea schimbării lui Niki Ștefănescu având convingerea că Gheorghe Cristescu nu-i împărtășea vederile, acesta înclinând evident spre concepția titulesciană „de bune relații (raporturi) cu U.R.S.S., idei receptate și în „stagiul” din Franța, țară aliată sovieticilor¹².

Corupția unor angajați, o mai mult decât defectuoasă pază, generează un amplu fenomen de sustragere de documente, hărți, cifruri, imprimante etc., atât de la Institutul de Geografie, cât mai ales de la Marele Stat Major al Armatei. Au fost semnalate numeroase falsuri de livrete militare, ordine de lăsare la vatră, bilete de decontare, certificate de scutire medicală etc. Depistarea celor vinovați și tragerea lor la răspundere cade în sarcina lui Gheorghe Cristescu, ordin trasat de către M. Moruzov, șeful său¹³.

În cursul anului 1940, M. Moruzov este arestat, încarcerat la Jilava și asasinat apoi împreună cu cei cunoscuți în istorie sub numele de „lotul Argeșanu”. Foarte rapid este desemnată o comisie care primește însărcinări speciale, grup format din reprezentanți ai Curții de Casație și din cei ai Curții de Conturi, destinată a verifica gestiunile lui Moruzov. Cu prilejul controalelor efectuate, mai mulți indivizi sunt depistați cu minusuri în gestiune, detașându-se din acest lot Ștefan Enescu, secretarul lui Moruzov și Gheorghe Șerbu, curierul extern al acestuia. Enescu „acoperă” lipsa din gestiune și scapă doar cu nouă zile de arest și excluderea din Serviciul Secret pentru nereguli financiare, în timp ce Șerban, găsit cu mari lipsuri în valută la gestiunea de care era răspunzător, este condamnat la un an de detenție. Puțin, fără îndoială, acum la o analiză din perspectiva timpului, deoarece individul era singurul care, în afara lui Moruzov, avea cunoștințe despre existența anumitor fonduri secreta în valută ale Serviciului Secret Român, aflate în străinătate.

După Moruzov, pentru o scurtă perioadă de timp, nefăcând față complexelor probleme pe care le incumbă această funcție de Șef al Serviciului Secret, este numit colonelul Nicolaide. Rezultatele, mai mult decât modeste, ale acestuia îl determină în a se retrage. Pentru postul vacant vor concura trei persoane: Ștefan Tomescu, inspector la Marele Stat Major (Birourile Statistice), inspectorul general de Siguranță, Constantin Maimuca precum și generalul Șeinescu, fost șef al

¹¹ *Ibidem*, f. 128.

¹² *Idem*.

¹³ *Ibidem*, p. 129.

Secției a II-a Informații din Marele Stat Major. Dar, spre surpriza generală, o a patra persoană, Eugen Cristescu, va ocupa mult râvnita funcție.

La organizarea SSI din anul 1940, acțiune impusă de noua conducere, Gheorghe Cristescu rămâne pe postul de șef al Biroului Tehnic (cu cele două laboratoare de fotografie și chimie). Se are, acum, în vedere dotarea și modernizarea celor două laboratoare la standarde europene, în acțiune implicându-se guvernul și, în special, Ministerul Sănătății (șeful laboratorului de chimie devenind un cunoscut și reputat doctor în chimie)¹⁴.

Gheorghe Cristescu traversa acum un program extrem de încărcat: pe lângă obligațiile care decurg din funcția amintită mai sus, el conducea și Casa de Credit și Economii a SSI, precum și Economatul instituției. De asemenea, în cadrul Școlii de Informatori de pe lângă Secția a II-a a Marelui Stat Major (în intervalul 1941-1942) a predat în calitate de profesor cursurile de Tehnica informațională și de Dactilografie pentru tinerii ofițeri care urmau a fi desemnați șefi de Centre informative¹⁵.

Relațiile reci, mai vechi, încordate între cei doi frați, dar și noua conjunctură, îl determină pe Gheorghe Cristescu, după zece ani vechime în serviciul respectiv, în a căuta plecarea. La intervenția amicală a colegilor de breaslă din cadrul SSI-ului, acceptă ideea continuării activității.

În vara anului 1941 (iulie-august) face parte din echipa desemnată de Marele Stat Major pentru expertizarea cauzelor incendiului Uzinei electrice din Iași, alături de reprezentanți ai autorității locale (pompieri, magistrați, ingineri, angajați ai uzinei). Marele Stat Major, pe atunci Marele Cartier General, dorea să afle dacă incendiul era consecința unui act de sabotaj ce s-ar datora, eventual, prezenței unor străini, angajați ai întreprinderii. Cu acest prilej, Cristescu îl va cunoaște pe căpitanul Donița, reprezentant al Grupului de Pompieri desemnat pentru investigarea cauzelor incendiului, de la care va afla multe amănunte referitoare la masacrele din acel an de la Iași. Interesant este că, ulterior, Tribunalul Poporului îl va acuza pentru implicare directă în desfășurarea acestui pogrom, fiind condamnat pentru crime de război¹⁶.

Derularea celui de Al Doilea Război Mondial, cu vasta problematică care-l însoțea, marchează, în cursul anului 1942, o a doua organizare a SSI, acțiune menită în a eficientiza atribuțiile în cadrul compartimentelor, a specializării dar și reclamată de un mai eficient control al personalului. Cu acest prilej, SSI este structurat în 12 secții¹⁷.

Secția a IX-a Tehnică îl avea în frunte pe Gheorghe Cristescu care îndeplinea funcția de subdirector, clasa I. Secția, în noua organizare, se baza pe fostul Birou Tehnic. În noua conjunctură, laboratoarele de fotografii și chimie cunosc o dotare modernă; acestora li se vor adăuga alte laboratoare precum și o performantă tipografie menită tipăririi imprimatelor necesare întregului SSI, dar și a multor materiale de uz intern¹⁸.

În anul 1942, Gheorghe Cristescu se afla la Budapesta cu o însărcinare specială; ministrul plenipotențiar al României la Budapesta, Eugen Filotti, informa Ministerul de Externe asupra faptului că din clădirea Legației române au „transpirat” în afară o serie de informații printre care și conținutul unei convorbiri avute chiar în dormitorul său. Împreună cu maiorul inginer Nicolae Luca, șeful Secției Radiocomunicații din SSI, cei doi identică celulele de receptare plasate în interiorul clădirii ambasadei române din capitala ungară¹⁹.

În anul 1942, Cristescu se deplasează la Ankara pentru a verifica clădirea Legației române de acolo și a elimina orice posibilitate de interceptare informațională²⁰.

Gheorghe Cristescu este persoana de contact a fratelui său cu o serie de personalități politice a vremii: Iuliu Maniu, Ion Mihalache ș.a. În primăvara anului 1943, sub directa îndrumare a lui

---

¹⁴ Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu – Asul serviciilor secrete românești. Memorii 1916-1944*, Editura Roza Vânturilor, București, 1994, p. 166.

¹⁵ ASRI, fond P, dosar nr. 17474, vol I, f. 154 și vol. II, f. 64.

¹⁶ *Ibidem*, vol. I, f. 131-132.

¹⁷ Cristian Troncotă, *op. cit.*, p. 179.

¹⁸ ASRI, fond P, dosar nr. 17474, vol. I, f. 178.

¹⁹ ASRI, fond D, dosar nr. 4703, f. 136.

²⁰ *Ibidem*, f. 137-138.

Eugen Cristescu, este reluat contactul cu serviciile de informații americane. Sub acoperirea de curier diplomatic, juniorul Cristescu se deplasează din nou la Ankara. În urma convorbirilor purtate cu americanii, Gheorghe Cristescu întocmește un *Raport confidențial strict secret*, document ce purta data de 10 martie 1943, Concluziile formulate de către Gh. Cristescu menționau, printre altele, faptul că Serviciul de Informații american nu dorea dezordine în România. De asemenea, nu se dorea amestecul Intelligent Service-ului englez (dovadă a unor divergențe între cele două servicii de spionaj) și dorința manifestată a menținerii, prin intermediul SSI, a unei legături cu România „într-un cadru restrâns și cu garanția celei mai desăvârșite discreții”²¹.

O personalitate marcantă a vremii, Mareșalul Ion Antonescu va beneficia de cunoștințele lui Gheorghe Cristescu, aceasta fiind solicitată la mai multe expertize de specialitate²².

Cristescu era și posesorul unei bogate colecții de fotografii ce reprezentau o serie de celebre crime petrecute de-a lungul timpului în România (asasinatele legionare, asasinatele de la Jilava, uciderea lui V. Madgearu, cea a lui N. Iorga, masacrele de la Iași) în baza căreia posesorul intenționa să realizeze o complexă lucrare criminologică²³.

În anul 1944, Gheorghe Cristescu este numit șeful Eșalonului de evacuare a arhivei SSI în Ardeal, la Geoagiu Băi, loc unde îl găesc evenimentele de la 23 August. O mărturie inedită a ceea ce s-a petrecut în rândurile cadrelor SSI după restaurarea situației interne de la acea dată ne oferă însuși Gheorghe Cristescu: „Imediat după actul de la 23 august 1944 am convocat o conferință. Cu acea ocazie am explicat personalului că **SSI este o instituție de stat** [aflată – n.n.] **în serviciul țării și pentru servirea patriei** [subl. ns.]. Patria este acolo unde se află Majestatea Sa Regele, Guvernul, Armata și Drapelul. Ca funcționari de stat, în slujba patriei, datoria noastră este de a ne continua menirea cu o intensitate cât mai mare, cu o corectitudine cât mai desăvârșită și cu o conștiinciozitate perfectă.”²⁴.

Din punctul de vedere al lui Gheorghe Cristescu, cele derulate la 23 august 1944 nu reprezentau o lovitură de stat, nici o insurecție, nici o revoluție antifascistă și antiimperialistă, ci consemnau urmarea legală, firească a dreptului monarhic statuat prin Decretul nr. 3072, litera e din 6 septembrie 1940, potrivit căruia Președintele Consiliului de Miniștri, în speță Ion Antonescu, era înlocuit ca urmare a pierderilor dezastruoase suferite de Armata română pe Frontul de Est²⁵.

Revenit la București în 21 septembrie 1944, Gheorghe Cristescu este arestat și reținut la Prefectura Capitalei, bătut și schingiuit din ordinul colonelului Nicolae Cristea, șeful instituției, pentru a declara locul unde se ascundea fratele său Eugen Cristescu, șeful SSI. După capturarea acestuia, Gheorghe Cristescu va fi eliberat. Pentru a se întreține, achiziționează un camion și practică comerțul ambulant de cereale ca și cumpărarea-vânzarea de anvelope pentru autoturisme²⁶.

Este cercetat, apoi, o bună bucată de vreme, la fel ca și toți angajații SSI-ului, de către Comisia de Epurații instituită de Marele Stat Major (sub comanda generalului Enache Borcescu), fără a i se imputa ceva în mod special.

În anul 1945 Gheorghe Cristescu îl abordează pe marele magnat industrial Max Auschnitt, solicitând o angajare, ca expert grafic, șa una din societățile sale. Dar, la intervențiile lui Nicolae D. Stănescu, noul director al SSI, omul care se erija în victimă a regimului antonescian și care intervenise pe lângă Ana Pauker pentru a fi numit în această funcție, îi este refuzată angajarea „pentru a nu supăra persoanele” de mai sus. Mai mult, Ana Pauker, un dușman declarat al fostului șef al SSI datorită atitudinii net anticomuniste a acestuia, dorea răzbunarea dacă nu pe cel direct, cel puțin pe fratele acestuia, transformându-l din „criminolog în criminal”²⁷.

²¹ Criatian Troncotă, ..., în „Magazin istoric”, nr. 7/1992, pp. 42-43.

²² ASRI, fond P, dosar nr. 17474, vol. I, f. 127.

²³ *Ibidem*, f. 130.

²⁴ ASRI, fond P, dosar nr. 88438, f. 8.

²⁵ *Monitorul Oficial*, nr. 208 din 8 septembrie 1940; A. Simion, *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecției române din august 1944*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979, p. 48—49.

²⁶ ASRI, fond P, dosar nr. 17474, vol. I, f. 118 și 154.

²⁷ *Ibidem*, f. 133.

Părăsind SSI, rămas fără serviciu, cu o situație care se acutiza pe zi ce trecea, Gheorghe Cristescu solicită Ministerului de Justiție recunoașterea sa ca expert grafic pe lângă Instanțele Judiciare. Solicitarea sa a fost analizată și aprobată, apoi publicată în „Monitorul Oficial”²⁸.

Exercită această profesie până în 25 mai 1948, dată la care se mută la Comandamentul militar al Capitalei, unde însă, din nou, îl ajunge mâna răzbunătoare a lui Nicolae D. Stănescu, zis „Monoclatul”. Acesta activase în cadrul Secției a II-a Contrainformații și făcea legătura cu informatorii Partidului Național Țărănesc. Prin intermediul și cu sprijinul acestora este recomandat lui Iuliu Maniu care intervine pentru numirea sa ca șef al SSI. Tribunalul Poporului îl judecă într-un proces în care este inculpat ca fiind participant la pogromurile de la Iași din timpul războiului. Gheorghe Cristescu face marea greșeală de a nu se prezenta la proces; este condamnat la muncă silnică pe viață, degradare civică timp de zece ani și confiscarea averii. Sentința era fără echivoc: acuzat de crimă de război, crimă împotriva umanității și a păcii²⁹. Decizia Tribunalului Poporului nr. 2628 din 26 iunie 1948³⁰ obligă la plata unei sume de 100 milioane de lei executabilă asupra bunurilor personale. Cristescu era acuzat că împreună cu alți inculpați a organizat și instigat masacrele de la Iași și că, din proprie inițiativă a luat măsuri de oprimare a populației evreiești³¹.

Mărturia „inculpatului” Gheorghe Cristescu este elocventă: „În iunie 1948 m-au căutat agenții de la Securitate spre a mă aresta. Eu nu mă aflam la domiciliu și am fost înștiințat de un frate al meu despre acest lucru. Cunoscând excesele extremiste ale deviatorilor și imposibilitatea pe acea vreme de a-ți proba nevinovăția cu nici un fel de probatoriu și mai cu seamă, știind relațiile mele cu Serviciul Secret, N. Stănescu, care mersese până acolo încât mă semnalase d-nei Ana Pauker și Ministrului de Interne, Teohari Georgescu; cum nu mă știam cu nimic vinovat față de justiția Republicii Populare Române, pe care dimpotrivă am ajutat-o în cercetările sale cu documente autentice, am socotit că față de această situație este mai nimerit a sta un oarecare timp ferit până îmi voi putea dovedi nevinovăția față de noul regim politic.”³²

Ca atare se refugiază în Ardeal, în comuna Strugari (lângă Geoagiu Băi), la familia Nicolae Stoica, ascuns de aceasta până la data de 3 iunie 1953, când este descoperit și arestat de Securitatea din Deva. În momentul arestării s-au găsit asupra sa două buletine de identitate false, cu nume fictive: Karolini Sigismund Francisc și Munteanu Mircea³³. Până la arestarea sa, Cristescu aflase din presă că: „... fusesem implicat în procesul masacrelor de la Iași și condamnat în lipsă, neprezentarea mea în fața justiției fiind interpretată drept culpabilitate și sustragere de la o pedeapsă considerată pe drept cuvenită”³⁴. O dată cu arestarea lui au fost „ridicați și condamnați” de către Securitate, Secarea Bucur, fost notar în Geoagiu, căruia Cristescu îi cununase o fiică și gazda sa, Nicolae Stoica, închiși la Deva.

În perioada de timp cât se afla ascuns la Nicolae Stoica, Cristescu a intervenit prin Bibi Paulopol, fost Secretar general la Ministerul Justiției, pentru revizuirea procesului și reducerea sentinței lui Ioan (Nelu) Florea, fost legionar, condamnat la 15 ani muncă silnică pentru activitatea sa din timpul rebeliunii legionare. La Nicolae Stoica (Stoicuț) a stat ascuns într-un bordei din curtea casei acestuia, asigurându-i-se zilnic hrana, îmbrăcămintea și presa. Uneori, cei doi, se deplasau la Sebeș, doar noaptea și numai după ce se asigurau că milițianul era plecat din localitate. În nota informativă, redactată de organele de anchetă, găsim mențiunea privitoare la deplasarea lui Cristescu, în mai multe rânduri, la București, fără însă a-și putea vedea familie³⁵.

Cristescu era în permanență informat de derularea evenimentelor din comună și din împrejurimi (prinderi de fugari, razii împotriva partizanilor din munți); era în contact permanent (o corespondență camuflată) cu fratele său, Vasile Cristescu, fost colonel la Vânători de Munte, cu

---

²⁸ *Ibidem*, f. 60.

²⁹ *Ibidem*, vol. 3, f. 9.

³⁰ *Ibidem*, vol. II, f. 121.

³¹ *Ibidem*, vol. I, f. 73 și vol. II, f. 49.

³² *Ibidem*, vol. I, f. 134.

³³ *Ibidem*, f. 115 și 158.

³⁴ *Ibidem*, f. 136.

³⁵ *Ibidem*, f. 150.

care intenționa să evadeze în Turcia. Odată ajunși aici urmau să-i contacteze pe doi buni prieteni: Sedat Cantoglu – președintele unei societăți de distribuție petrolieră din Turcia și Traian Popescu, fostul atașat comercial al României până la 23 august 1944³⁶.

Un amănunt picant îl oferă chiar Cristescu în memoriile redactate în închisoare; el menționa că, pentru a obține un act de identitate fals, era obligat să ia contactul cu un hoț de buzunare, Nicolaesca (zis Vintilescu), într-o cârciumă din Gara de Nord. Documentul îi va fi adus și înmănat de fratele său la Târgul de vite de la Sebeș. Pe toată perioada „azilului” său la Strugari, soția Cecilia și fiica Irina, au suferit o sumedenie de privațiuni, catalogate drept „soție și fiică de criminal de război”³⁷.

La două luni de la arestarea sa, în august 1953, este trimis la Sibiu iar la 16 aprilie 1964 va fi mutat la închisoarea Uranus din București, unde, în anchetă, oferă absolut toate datele cunoscute și cerute, indică toți infractorii despre care avea cunoștință și redactează, totodată, din proprie inițiativă, o lucrare informativă de aproximativ 100 de pagini, privitoare la istoricul SSI (lucrarea cunoaște două variante redactate, una din perioada detenției de la Deva, alta în cea de la Sibiu). Datorită bunei credințe și sincerității dovedite în permanență față de autoritățile de la Securitate, atât la Deva, Făgăraș, cât și la București, i se admite contestația de reducere a pedepsei, în baza Decretului nr. 421 din 25 septembrie 1955, la 12 ani³⁸.

La Penitenciarul din Făgăraș, Cristescu împarte, în timp, celula cu foști polițiști, diplomați, ofițeri, jandarmi care „turnau” autorităților tot felul de invective (fără îndoială purtați de gândul „îmbunătățirii” regimului de penitenciar) care atrag asupra „incriminatului Cristescu” o serie de sancțiuni³⁹. Lui Cristescu i se pune în cârcă marea admirație pe care o manifesta față de „burghezia franceză”⁴⁰; este pedepsit cu izolarea sa pentru nerespectarea regulamentului intern al închisorii⁴¹; ca urmare a tratamentului aplicat, bărbatul înalt de 1,75 m, ajunge la 13 iunie 1960 la o greutate de doar 60 de kilograme⁴². Îndura și bătaia administrată de polițiștii care aveau polițe de plătit fratelui său. Chiar și după decesul acestuia, Gheorghe Cristescu constituia victima înrudirii cu fostul director al SSI-ului. Este obligat să accepte divorțul intentat de soție, în aprilie 1958, pe motivul condamnării sale la o pedeapsă mai mare de trei ani. Desfacerea căsătoriei va fi declarată oficial prin Ședința publică dată de Tribunalul Popular al Raionului Tudor Vladimirescu din Capitală⁴³. Toate evenimentele, cumulate, determină remarca: „Verificările mai pot dura, dar starea sănătății mele este ajunsă la limita extremă încât fizicul meu nu mai poate rezista până atunci în condițiile actuale de detenție.”⁴⁴

Aflat în detenție, Cristescu va încerca, în mai multe rânduri, să-și clarifice situația: el redactează diverse contestații și memorii pentru rejudecarea procesului. Va informa, cu lux de amănunte, organele Miliției Republicii Populare Române, despre raporturile sale cu populația israelită din România. În *Memoriu*(I) înaintat Curții Superioare Criminale din București, deținutul Gheorghe Cristescu din Penitenciarul Făgăraș, declara asupra modului în care a aflat despre pogromul de la Iași. El menționa că, în zilele nefaste de 21-22 iunie 1941, el se afla la Vaduri, localitate în apropierea orașului Piatra Neamț, prezent la o masă festivă alături de ofițeri și funcționari SSI (maior Conta Iosif, colonelul Dinulescu, șeful Secției a II-a din Marele Cartier General, maiorul Penescu, comandant general al Grupului de Pompieri din București ș.a.). El va ajunge pentru prima oară în Iași la două săptămâni după evenimente și va fi încartiruit în locuința unui evreu, negustor de confecții. Remarca potrivit căreia: „atunci am aflat că evreii din capitala Moldovei fugiseră în împrejurimile Iașului pentru a se ascunde de posibilele asasinat” este conformă cu realitatea..

---

³⁶ *Ibidem*, f. 119.

³⁷ *Ibidem*, f. 125.

³⁸ *Ibidem*, f. 140.

³⁹ *Ibidem*, f. 103.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 127.

⁴¹ *Ibidem*, vol. II, f. 31.

⁴² *Ibidem*, vol. II, f. 34.

⁴³ *Ibidem*, vol. II, f. 65.

⁴⁴ *Ibidem*, vol. I, f. 138.

În cazul lui Gheorghe Cristescu, nu numai că nu a avut nici o implicare în represiunea din iunie 1941, ci, din contră, el este cel care a ajutat mai multe familii de evrei: negustorul Milu, căruia i-a obținut un **ordin de serviciu special**, în baza căruia nimeni străin de casa sa nu putea intra fără aprobarea proprietarului; face mai multe intervenții pentru o ieșeancă, Silvia Plăeșu-Singher, avocat, doctor în științe juridice care activase în Baroul din Iași și al cărei soț. Inginerul Singher, fusese ridicat în noaptea masacrelor și dus în **trenul fantomă**, care dispăruse într-o direcție necunoscută. Intervine la Ministerul de Interne pentru a afla destinația acestuia, fără a avea însă vreun răspuns concret deoarece „aici [la Ministerul de Interne – n.n.] toate gurile erau mute asupra **trenului fantomă**”⁴⁵.

Un alt exemplu este cel oferit de cazul farmacistei Aronovici din localitatea Târgu Ocna care îl prezintă pe Iancu Davidovici, Președintele Comunității Israelite din acest oraș. Acesta îl ruga pe Gh. Cristescu să facă diligențele necesare pentru ca evreii din Târgu Ocna să nu mai fie strămutați. Populația evreiască de aici a fost mutată, la solicitarea armatei germane, la Bacău. Comandamentul hitlerist din acea regiune decreta aria geografică Taslău-Moinești-Comănești-Târgu Ocna, drept zonă strategică. În realitate aceasta era o zonă petrolieră importantă pentru oficialitățile germane, acestea fiind interesate și de salinile din zonă⁴⁶. Aspectul nu era singular la vremea respectivă; Cristescu prezenta astfel starea generală existentă: „În România misiunea nazistă adusesse o vastă rețea de agenți ai Gestapo-ului și SS-ului, camuflați sub diferite forme; chiar Organizația Rutieră Todt lucra pe cont propriu, fără nici o autorizare sau contract cu vreo autoritate de ordine a Statului Român. Efectuau urmăriri executând adesea chiar arestări sub formă de „răpiri” de persoane. Maniu și alți politicieni adresau plângeri lui Antonescu pe motiv că sunt supravegheați și chiar urmăriți de agenți naziști în civil. Situația devine atât de încurcată la un moment dat, încât Stranski și Micandru sunt trimiși amândoi la Amiralul Canaris pentru a reglementa aceste chestiuni de încălcare a ordinii interne.

Lucrurile nu numai că nu s-au îndreptat, ci s-au înrăutățit continuu de așa măsură, încât nu se mai știa cine e stăpân pe ordinea internă: Gestapo-ul, SS-ul german ori autoritățile române. Sub cuvânt de „a verifica” aplicarea justă și corectă a tratatelor militare și a Convențiilor Economice, militarilor germani pătrundeau direct până în birourile instituțiilor române, lucru inadmisibil și contrar prevederilor Convențiilor, ce nu îngăduiau decât contacte între șeful instituției și ofițerul de legătură german.

Partidul nazist lucra, de fapt, peste capul armatei, cu ordine speciale de la Berlin, autoritățile de ordine internă române fiind acuzate de duplicitate și slăbiciune. La un moment dat, Berlinul insista chiar pentru „dublarea” poliției române cu cadre germane, argumentând că atât Ungaria cât și în Bulgaria au admis acest lucru. Sub cuvânt de curățire a zonelor considerate de naziști „strategice” se impuneau o serie de măsuri restrictive pe care autoritățile române le găseau nejustificate, vexatorii și uneori chiar dăunătoare însuși bunului mers al respectării convențiilor.

Naziștii deveniseră de fapt stăpâni în România și procedau ca atare, după bunul lor plac, la adăpostul formulei „necesități militare”. Curgeau cererile Misiunii Militare Germane la Președinție, pentru arestări, internări în lagăre, evacuări de populație ș.a. Deseori acestea erau nevoite a apăra pe români de samavolniciile germane. S-a cerut chiar trimiterea în lagărele din Germani a unor supuși ai statului român, lucru pe care însă Antonescu „l-a refuzat categoric”⁴⁷.

În ceea ce privește comportamentul lui față de evrei în timpul prigoanei antonesciene, este un fapt oficial că a ajuns până la conflicte deschise cu alte organe pentru că luase apărarea celor prigoniți din cauza legilor rasiale, în plus a fost muștrat oficial pentru acest comportament. Cristescu menționa: „Am ajutat pe cât mi-a stat în putință pe cei oprimați iar față de conaționali evrei, am avut o comportare mai mult decât bună, lucru pe care-l pot dovedi cu multe acte de apărare ce le-am săvârșit, mai cu seamă în epoca de prigoană rasială, acte ce mi-au atras chiar neplăceri personale. Lupta împotriva rasiștilor și în special a legionarilor, mă situează de astfel de la sine alături de evrei, printre care am copilărit ca moldovean, având mulți prieteni printre ei. A mă

⁴⁵ *Ibidem*, vol. I, f. 134.

⁴⁶ *Ibidem*, vol. I, f. 130.

⁴⁷ *Ibidem*, vol. I, f. 135.

vedea acuzat și implicat în procesele de crime rasiale este nu numai o eroare judiciară ci și una umană.”⁴⁸. În continuare, Cristescu face și alte remarci: „ca tehnician și ca om de știință, ca expert judiciar și auxiliar al Justiției, ca om și specialist în Criminologie, am reprobat totdeauna nedreptățile inumane. Arma mea de luptă împotriva metodelor reprobabile a fost lupa și instrumentele de precizie, cu ajutorul cărora facem eforturi a elimina din cercetări metodele fortuite.”⁴⁹

În cursul lunii octombrie 1953, Cristescu redactează o *Contestație Juridică* contra sentinței de **condamnare la munca silnică pe viață**, sentință dată în contumacie în procesul „Masacrelor de la Iași”, din iunie 1948. În acest document se preciza: „Deoarece nu am avut absolut nici un amestec (direct sau indirect) în acele odioase crime și fiind implicat în proces fără a fi instruit,. Ci doar cu câteva zile înainte de proces, rog Înalta Instanță a dispune rejudecarea mea în prezență, spre a-mi putea dovedi nevinovăția și a repara o eroare judiciară statuată pe date false.”⁵⁰

Periplul penitenciarelor continuă; de la cel din București, este mutat, rând pe rând prin cele de la Făgăraș, Gherla, Râmnicu Sărat și Aiud⁵¹. „Cozi de topor” au existat și vor exista în continuare. La Penitenciarul din Gherla, în celula 102, Cristescu îl avea companion pe faimosul Tomșa Tomescu*. Individul îl acuza pe Cristescu de spionaj în Franța, la care se adăugau alte numeroase acuze. Ofițerul politic, impresionat sigur de modul în care Tomșa i-a prezentat „informațiile” despre Cristescu, dându-le tot caracterul veridicității, le ia în considerare, și, peste câteva zile, Tomșa este eliberat din închisoarea Gherlei, cu detenția absolvită. Consecințele directe pentru Cristescu se rezumau la: întreruperea tratamentului medical pentru furunculoză; încarcerarea la subsol într-o cameră insalubră.

Cristescu solicită organelor competente, în mai multe rânduri, revizuirea procesului: în octombrie 1953 din Penitenciarul Făgăraș; în noiembrie 1963 din Penitenciarul Gherla, solicitări cărora însă nu li s-a dat curs⁵². În *Declarație și Memoriu către Comandantul Penitenciarului gherla, Direcția Generală a Securității și Ministerul de Interne*, redactată la Gherla la 28 octombrie 1960, el afirma răspicat, încă o dată, neimplicarea sa în nici un fel de activitatea polițienească pe durata activității sale în cadrul SSI, atât în perioada în care la conducerea sa se afla M. Moruzov, cât și în cea a fratelui său, Eugen Cristescu. Printre altele, el menționa: „Numit ca șef al Biroului de Foto-Identificări, m-am specializat ca atare în identificări, adică: Fotografie-Grafologie-Dactiloscopie; am funcționat totdeauna în SSI numai ca meseriaș-specialist; n-am avut niciodată însărcinări informative; în SSI n-am fost decât organ tehnic; nu am avut niciodată atributul de «ofițer de Poliție», nici judiciară, nici de siguranță, nici represivă.” Tot în această petiție, este subliniată gravitatea bolilor de care suferea⁵³.

Aici, la Gherla, îi vor împărtăși suferințele foștii polițiști și SSI-iști (Traian Borcescu, Ioan Lissievici, Ion Curăraru, Teodor Iamandi), spionul turc, Kadri Halil, foști ofițeri ai Marelui Stat Major, Popescu Gogu, fost magistrat militar și mulți alții. La „distrofici” a fost „coleg” cu o serie de foști polițiști și jandarmi, foști generali și colonei din Jandarmeriei, Aviație, Siguranța Generală, avocați etc.

---

⁴⁸ *Ibidem*, vol. I, f. 137.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 135.

⁵⁰ *Ibidem*, vol. I, f. 135.

⁵¹ *Ibidem*, vol. I, f. 143 și vol. II, f. 153 și 156.

* Potrivit notificării lui Gh. Cristescu: „mare artist, farseur, actor dibaci care convinge. De meserie «sugaci de fonduri secrete»; informator oriunde și oricând. Pe vremuri informatorul lui Moruzov, concediat pentru informații exagerate, ori de-a dreptul inventate, căci Moruzov [Inspector și șef al contraspionajului la Marele Stat Major al armatei – n.n.] își cunoștea omul și meseria lui... În această calitate, fără nici un scrupul și fără conștiință trimite la pușcărie sute de bieți muncitori, cu ani grei de temniță; pentru un manifest comunist, ori un număr din «Scânteia roșie». Afaceri pe care faimosul Tomșa le transforma în «comploturi» sau «organizații» de spionaj. De aceea a și fost condamnat pentru intensă activitate împotriva clasei muncitoare, condamnat pe deplin meritată, ca drept răsplătă pentru nefastele sale uneltiri de odinioară și a unei activități de tristă și dureroasă memorie...” . (Gheorghe Cristescu, *Memoriu către Comandantul Penitenciarului Gherla, octombrie 1960.*)

⁵² *Ibidem*, vol. I, f. 49, 129 și vol. II, f. 142.

⁵³ *Ibidem*, vol. II, f. 142.

La 29 iulie 1964. Gheorghe Cristescu este pus în libertate din Penitenciarul din Aiud sub interdicția de a nu divulga nimic din cele văzute și auzite în legătură cu locurile de detenție, locurile pe unde a trecut și nici despre cei cunoscuți în aceste împrejurări⁵⁴.

La externare, în urma examenului medical, este declarat **inapt de muncă**. În pofida diagnosticului, Cristescu a fost nevoit să activeze ca muncitor necalificat pentru a-și întreține familia, nedispunând de nici un venit (pensie sau alte resurse).

Pentru activitatea sa a fost decorat cu „Ordinul Coroana României” în gradul de Cavaler cu Spade și Panglică de virtute militară, „Medalia pentru Merit a Vulturului German” și „Ordinul Steaua României” în gradul de ofițer. La ieșirea din structurile SSI (1 iunie 1945) avea gradul de Director general clasa I-a⁵⁵.

Se stinge din viață într-un total anonim, cu o soartă identică cu aceea a multor eroi ai serviciului secret român.

---

⁵⁴ *Ibidem*, vol. I, f. 29-30.

⁵⁵ *Ibidem*, vol. II, f. 23.

